

Ledarskap och dominans hos hundar och vargar

Jag har valt ämnet ledarskap och dominans hos hundar och vargar. Ämnet intresserar mig eftersom jag själv har varit och är ledare för människor och djur.

Vad är ledarskap?

För att överhuvudtaget kunna diskutera ämnet bör begreppen förklaras och förtydligas.

För att dra fördel av socialt liv behöver djur bibehålla grupsammanhållning och göra kollektiva beslut om vilka aktiviteter som ska utföras och när de ska utföras. För detta krävs någon form av ledarskap.

Ledarskap kan definieras som: "beteende som kontrollerar, styr och dirigerar beteendet hos flera andra individer" eller "förmågan att påverka andra att utföra beteenden som de inte nödvändigtvis hade gjort på egen hand".

Vad är dominans?

Dominans bland djur handlar i första hand om företräde till begränsad resurs såsom mat, föredragna viloplats och viktiga individer i flocken. Ett dominansförhållande mellan vargar eller hundar etableras oftast genom våld och aggression.

Vad är rangordning?

Rang är den position man har i gruppen. Egenskaper som trygghet, självsäkerhet, envishet och förmåga till manipulation ger ofta en högre rang, dvs en högre position. En ledare är oftast en ranghögre individ.

Ledarskap och dominans hos vargar

Hos vargar har ledarskap en stark anknytning till dominans och avelsstatus.

Vargflockar är i de flesta fall familjer där föräldraparet dominerar och leder sin avkomma. Hos vargar förekommer alltså partiellt delad konsensus-

beslut, dvs det dominant avelsparet tar besluten tillsammans, eller delar ledarskapet lika.

I de allra flesta fall är det enbart föräldraparet som får ungar, och som doftmarkerar. Till största delen är det också de som leder gruppen vid förflyttning, som leder icke-frontalt ledarskap (när en varg som inte befinner sig i ledningen ändå tar kommandot att ändra riktning eller aktivitet), som tar initiativ till flockbeteende (röra sig efter vila, hälsningsceremonier, jaga byten, ändra riktning vid förflyttning, försvara flocken från andra vargar) och som leder attackerna på villebråd.

Ledarskap och dominans hos hundar

Precis som att människor inte är chimpanser, så är hundar inte vargar. Hundar har t.ex. ingen fast struktur (hierarki) i flocken och har mindre ritualiserade kommunikationssystem än vargar.

Ledarskap bland vilda hundar kan åstadkommas genom en enda dominant individ (oftast mindre flockar) eller ett variabelt ledarskap (större flockar) där flera gruppmedlemmar bidrar till besluten. Ledare är då sådana individer som är mer inflytelserika på beslutet (ofta gamla och högrankade individer). Bland hundar är det vanligast med ett samförstående ledarskap (konsensus) än ett ledarskap som bygger på oenighet. De hundar som genom samförstånd ledde flocken fick större gensusvar än de som ledde trots oenighet.

Vilda hundar som uppvisar dominant aggression blir ofta belönade för det genom högre rang och möjlighet att para sig. Det innebär att egenskapen sprids vidare i generationerna. Det är alltså en naturligt selekterad egenskap hos många hundar.

I människans värld visas hundar på utställning och uppmuntras då att visa dominans i sitt kroppsspråk inklusive högt huvud, hög svansförling, stark och självsäker gång.

I vardagslivet hos människor blir det emellertid i många fall ett problem där hunden uppvisar spänd kroppshållning, lång och direkt ögonkontakt, motstånd mot dominant handlingar från ägaren, och aggression mot familjemedlemmar. Dominant

aggression kan också visa sig som separation-sångest, aggression pga rädsla och allmänt ostyrt beteende.

För att komma till rätta med dominant aggression hos hundar rekommenderas ofta att ägaren ändrar sitt beteende och blir förutsägbar och pålitlig, en bättre ledare: konsekvent sätter klara gränser för hundens beteende och effektivt kommunicerar reglerna. Ledarskapet inkluderar ledar-kroppsspråk, ägarinitiativ till all hundrelaterad aktivitet samt en bibehållen lugn och styrande närvaro.

Men betyder det att ägaren ska dominera sin hund? Att som människa använda en dominans- underkastelse-träningsmodell för att lösa problem med oönskade beteenden hos sin hund är oftast olämpligt eftersom de flesta beteenden som människor vill ha av sina hundar, som att komma när man kallar, gå lugnt i koppel, och generellt lugnt beteende inte har med begränsade resurser att göra. Att etablera dominans i förhållande till en hund löser inte heller beteendeproblemet när den dominerande individen är borta.

Människor har möjlighet att istället använda belöningsmetoden. Den går ut på att ändra de underliggande anledningarna, och att bli medveten om hur hunden blivit belönad för sina oönskade beteenden, så att dessa oavsiktliga belöningar kan tas bort och enbart önskade beteenden belönas. Med belöningsmetoden tillbakahålls resurser (mat, klapp, gå ut, leka) tills önskat beteende utförs. Hunden måste prestera för att få något. Oönskade beteenden belönas inte.

Mer än 80% av hundar vars ägare blivit bättre ledare, minskade sin dominant aggression.

Sammanfattning

Man skulle kunna tro att det vore en fördel att studera vargars och hundars beteende tillsammans. Men det är svårt att göra en jämförelse mellan vargar och hundar när det gäller ledarskap och dominans eftersom de har olika uppbyggnad i sin flock och även beteenden som inte helt överensstämmer.

I de studier som gjorts av vargar har flocken till största delen varit familjer där föräldrparet varit naturliga ledare för sina avkomor.

I större hundflokar däremot förekommer det

oftare att det finns mer än en ledare. De ledare som tar beslut genom samförstånd i flocken är de mest accepterade ledarna.

När hundar lever tillsammans med människor uppstår ibland ett problem (för ägaren) att hunden uppvisar dominant aggression. Detta problem har visat sig minska då ägaren blivit en tydligare ledare. Ledarskap över en hund kan uppnås genom dominans eller belöningar för passande beteende.

Egen fundering: När jag läser alla dessa studier slår det mig att det finns stora likheter med oss människor:

1. I en människofamilj är det naturligt att föräldrarna bestämmer och fostrar barnen.
2. I större människogrupper krävs det oftast flera ledare/chefer.
3. Den ledare som tar beslut i samförstånd med gruppen är oftast den som gruppen gillar bäst.
4. Om det inte finns en uttalad ledare blir någon i gruppen spontant ledare, oftast den som är starkast eller bäst lämpad.

Källor:

“Effect of affiliative and agonistic relationships on leadership behaviour in free-ranging dogs” av Roberto Bonanni, Simona Cafazzo, Paola Valsecchi, Eugenia Natoli

“Leadership in Wolf, *Canis lupus*, Packs” av L. David Mech

“Dominance Versus Leadership in Dog Training” av Sophia Yin

“Canine dominance-associated aggression: concepts, incidence, and treatment in a private behavior practice” av D.B. Cameron

“Leadership behavior in relation to dominance and reproductive status in gray wolves, *Canis lupus*” av Rolf O. Peterson, Amy K. Jacobs, Thomas D. Drummer, L. David MEch, and Douglas W. Smith

Carita Johansson

Kurs: Djurens beteende, våren 2011